

Bonte bespieder

Hij kijkt altijd goed rond en ziet en hoort alles in zijn omgeving: een merel met wormen in zijn bek die een struik induikt en luid vleugelgeklapper van een duif die uit een boom vliegt. Hij is een knappe kop en door zijn grotere hersenen snapt hij goed wat er tussen die bladeren gebeurt. Het is nu een smakvolle tijd, want een lekkere jonge vogel of een portie eieren gaat er altijd wel in. De gaai is een slimme jongen.

Een paar jaar geleden spraken we van Vlaamse gaai; nu is zijn officiële naam gaai. Je denkt misschien dat de Vlamingen om een naamswijziging vroegen om niets met het negatieve imago van deze vogel te maken te hebben. Maar onze zuidenburen waren er helemaal niet bij betrokken en de Vlaamse vogelbescherming was onaangenaam verrast door deze Nederlandse actie.

De gaai komt in vrijwel heel Europa algemeen voor, maar door het woord 'Vlaamse' kun je denken dat hij uit Vlaanderen komt. Een verklaring voor de naam zou te maken kunnen hebben met de uitdossing van sjieke Vlaamse madammen. Als deze welgestelde dames ons bezochten, waren ze vaak bont gekleed, net als de gaai. Hij heeft licht roodachtig bruine veren met aan de rand van zijn bovenzvleugel de kenmerkende fraai lichtblauw-zwart gestreepte veertjes. Je was vroeger ook pas een serieuze jager als er zo'n veertje op je jachthoed zat.

Foto Saxifraga, Mark Zekhuis

De top van de gaaienvleugels zijn zwart met een witte vlek. Als hij met zijn afgeronde vleugels wegvliegt, zie je zijn witte stuit: de witte plek net boven zijn staart.

Gaaien zijn zo groot als een postduif en hees krijsend hoor je ze al op grote afstand. Zeker in het winterhalfjaar struinen ze stad en land af om eten te verzamelen. Als de broedtijd aanbreekt, gedragen ze zich in de stad onopvallender. Deze oorspronkelijke bosbewoner trekt steeds meer het stedelijk gebied in. Een aantal jaren geleden ontdekte ik bij toeval een gaaiennest op het voorterrein van Natuurmuseum Brabant, hoog boven in een van die grote bomen, dicht tegen de stam aan.

Ondertussen zie ik de gaaien op steeds meer plekken. Zelfs in mijn tuin in de Pironstraat zijn er regelmatig twee actief. Hoewel ik ze niet hebt betrapt, verdenk ik ze wel van het vangen en opeten van bruine kikkers. Pas zag ik een half-opgegeten kikker nabij de vijver en de vogels duiken vaak de vijver in. En ik denk, niet alleen om even wat te drinken.

Deze week zag ik dat een gaai, 200 meter van mijn tuin, een nest bouwde in een van de twee enorme zomereiken in de Hendrik de Keijserstraat. Niet toevallig dat juist een eik is uitgekozen als nestplaats, die boom is hun favoriet. Ze eten alles, zoals insecten, wormen, eieren, jonge vogels, vruchten en zaden, maar in het winterhalfjaar draait het om eikels. Er kunnen maximaal vijf eikels in hun krop. Er kan er dan nog een bij in de bek en met die voorraad vliegen ze naar een plek om het eten te begraven. De eikels worden in de grond geduwd en later weer opgegraven als de maag begint te knorren. Ze kunnen wel 5000 eikels per maand verstoppert. Slim als ze zijn, plaatsen ze soms nog een voorwerp bij de eikels, waardoor ze ze beter terug kunnen vinden. Toch blijven er altijd wel een paar achter en daarmee is de gaai de grootste eikenplanter.

De gaai kent de vogels uit de buurt en weet wanneer hij moet toeslaan om ze op te eten. Probeer zelf ook eens zo'n goede speurneus te zijn en doe mee met de Vogelteldag Tilburg. Deze wordt georganiseerd door de Vogelwerkgroep van de KNNV-afdeling Tilburg. Op zaterdag 8 mei kan iedereen in zijn eigen tuin, wijk of in het park op zoek gaan naar vogels. Samen met alle waarnemers hoopt men minimaal 100 verschillende vogelsoorten te ontdekken. Meer informatie over de teldag en de Tilburgse vogels staat op de website (tilburg.knnv.nl). Probeer net zo scherp te kijken als een gaai en verplaats je in deze vogel. Het opeten van de jonge duiven en de mereleitjes kun je natuurlijk achterwege laten.

Rob Vereijken
mei 2021